

PRVI JUGOSLAVENSKI SIMPOZIJ O ODREĐIVANJU RADNE SPOSOBNOSTI I INVALIDITETA ZA OBOLJENJA UHA, NOSA I GRLA

Pitanje pravilne ocjene radne sposobnosti i invaliditeta — ne samo u okviru Socijalnoga osiguranja već isto tako i u okviru forenzike, dakle i u pitanju krivične odgovornosti te pitanju novčane odštete — postao je veoma aktuelan i važan problem koji se postavio ne samo pred otorinolaringologe, već i pred sve ostale specijalnosti naše medicine, utoliko više, što se u čitavu tu problematiku, upravo u posljednje vrijeme, uvukao jedan isto tako važan i aktuelan problem, a to je pitanje osiguranja od nezgoda. Svi su ti problemi direktno povezani s pitanjem novčanih iznosa za odštete, odnosno za novčane ekvivalente određenih stupnjeva invaliditeta, odnosno nesposobnosti za rad i privređivanje. Kako se u sva ta tri gore spomenuta područja radi o hiljadama i hiljadama povrijeđenih ljudi, kojima treba odrediti adekvatne postotke invaliditeta, a te opet pretvoriti u određene ekvivalente novčanih iznosa, koji se u pojedinim slučajevima penju do milijunskih svota, očito je da pitanje pravilne, odnosno pouzdane ocjene težine invaliditeta povlači za sobom novčane iznose koji se penju u milijardske svote u toku jedne jedine kalendarske godine. Evidentno je zato da su se u takvoj situaciji naši liječnici — koji danomice dolaze u situacije da određuju invaliditete — suočeni u isto vrijeme i s novonastalim prilikama u zdravstvenoj službi, osjetili ponukanima da se temeljito pozabave s čitavom tom problematikom i da po mogućnosti rasvijetle sva sporna pitanja u pojedinim grupama specijalnosti kako bi na taj način postigli ujednačenost i kriterija i principa kod određivanja invaliditeta.

Jugoslavensko otorinolaringološko udruženje organiziralo je radi toga u maju ove godine u Aranđelovcu Prvi jugoslavenski simpozij o određivanju radne sposobnosti i o ocjeni invaliditeta za područje oboljenja uha, nosa i grla. Na tom je simpoziju sudjelovalo preko 80 otorinolaringologa iz čitave zemlje. Simpozij je trajao dva dana i na njemu je održano ukupno 19 referata, uz koje je redovno slijedila opsežna i zanimljiva diskusija. Simpozij je otvorio predsjednik Jugoslavenskog otorinolaringološkog udruženja prof. dr Mihajlo Pražić koji je prikazao aktuelnost i važnost problematike simpozija i ukazao na potrebu da se usklade i odrede jedinstveni kriteriji i principi pri ocjeni invaliditeta i radne sposobnosti, a nakon toga je dao riječ prvom predavaču, docentu dru S. Saviću iz Beograda, koji je obradio pitanje ocjene težine invaliditeta kod frontoetmoidalnih povreda. U današnje vrijeme industrijalizacije i motorizacije povrede čeonoga dijela glave postaju sve češće i sve teže, a s time u vezi izbija u prvi plan pravilno kirurško zbrinjavanje i tretiranje, s jedne strane, a adekvatno ocjenjivanje težine invaliditeta poslije završenog

liječenja s druge strane, pa je upozorio na neke faktore koje treba imati u vidu kod definitivne ocjene radne sposobnosti i težine invaliditeta.

U narednom su predavanju prof. dr A. Andrejevski i dr P. Šukarov iz Skoplja obradili određivanje radne sposobnosti i invaliditeta kod kranio-cerebralnih povreda. I to pitanje iz dana u dan uz porast povreda glave u našim industrijaliziranim uvjetima života postaje sve češće, sve urgentnije i sve ozbiljnije. S jedne strane kvalitetna i moderna obrada tih teških povreda, a s druge strane težina invaliditeta iziskuje tačno određivanje stupnja radne sposobnosti te postotka invaliditeta, kod čega je potrebno da otorinolaringolog primijeni sve potrebne dijagnostičke metode kako bi njegova ocjena bila što adekvatnija i što realnija.

Prof. dr S. Podvinec iz Beograda obradio je određivanje radne sposobnosti i invaliditeta kod povreda na vratu. Obradivši to široko područje povreda čitavoga vrata, sa svim njegovim važnim strukturama, prikazao je poteškoće s kojima se susreće otorinolaringolog kod ocjenjivanja raznih, pa i kombiniranih povreda vrata.

Dr D. Cvejić iz Beograda obradio je jedno specijalno i specifično pitanje, tj. pitanje invaliditeta u području patologije glasa. Kod tog slučaja dolaze u obzir pretežno samo profesionalni pjevači u kazalištu, glumci, spikeri na radiju i slično. Pitanje duljine njihova radnog staža, a pogotovo pitanje njihove invalidnosti i određivanja postotka invaliditeta nije kod nas regulirano, pa će trebati što prije pristupiti rješenju toga pitanja sa svom potrebnom kako medicinskom obradom, tako i odgovarajućom težinom postotka za određivanje invaliditeta.

Dr Ž. Poljak iz Zagreba i dr B. Vučićević obradili su, svaki za sebe, problem za određivanje radne sposobnosti i invaliditeta kod alergijskih oboljenja gornjih respiratornih putova, kod čega su ukazali da je pitanje alergičara ozbiljan problem s kojim se iz dana u dan sve češće susreću i liječnici specijalisti u svojim ambulantomama i članovi komisija Socijalnog osiguranja kod određivanja invalidskih renti.

Prof. dr Mihajlo Pražić obradio je u svom predavanju problem za određivanje radne sposobnosti i invaliditeta kod raznih oblika oštećenja sluha. Predavač je najprije upoznao slušače s pitanjem specijalističke ekspertize, koju od specijalista traži bilo sud, Socijalno osiguranje ili Osiguravajući zavod. Sud traži od eksperta tačnu ocjenu težine povrede sluha izraženu u postotku općeg invaliditeta, na osnovu čega sud donosi svoju presudu s obzirom na krivično djelo i s obzirom na novčanu odštetu. Socijalno osiguranje također traži od eksperta ocjenu općeg invaliditeta s obzirom na oštećenje sluha, a na osnovu te ocjene komisija Socijalnoga osiguranja donosi odluku o visini invalidnine. Osiguravajući zavod — na osnovu postotka općeg invaliditeta koji mora biti adekvatan postotku gubitka sluha — određuje svoju materijalnu obavezu prema osiguraniku. Za sve te instancije liječnik ekspert određuje na osnovu tačne kliničke pretrage i audiometrijskog ispitivanja stanja sluha najprije globalni postotak gubitka sluha, a nakon toga određenim matematskim putem izračunava adekvatni postotak općeg invaliditeta. Upravo zato što se u ekspertizi na kraju radi o potraživanju ili zahtjevu za novčani regres, odnosno invalidsku penziju, audiološka obrada i određivanje postotka gubitka sluha

te općeg invaliditeta mora biti provedeno s najvećom pažnjom i najvećom rigoroznošću.

Dr I. Dolinar iz Celja prikazao je oštećenja sluha kod šumskih radnika koji rade s motornim pilama i kod kojih uslijed buke motora dolazi do oštećenja sluha, pa i o tom pitanju, u sklopu zaštitnih mjera pri radu, treba na vrijeme voditi računa.

Dr M. Simonović i dr M. Mitrović svaki su u svom referatu obradili pitanje određivanja radne sposobnosti kod ljudi s oštećenim vestibularnim aparatom, dakle aparatom za ravnotežu. U svojim izlaganjima ukazali su i na dijagnostičke poteškoće i na poteškoće kod definitivne ocjene radne sposobnosti i invaliditeta.

Pukovnik, docent dr A. Rišavi iz Beograda raspravio je u svom predavanju pitanje ocjene sposobnosti za pilote i padobrance kod oštećenog vestibularnog organa, ukazavši na složenost i važnost toga problema.

Prim. dr Č. Ilić iz Beograda održao je predavanje o ocjenjivanju sposobnosti za upravljanje motornim vozilima kod osoba s oštećenim sluhom. Predavač je u svom izlaganju stao na stanovište da svim gluhima treba dati dozvole za upravljanje motornim vozilima bez ikakva ograničenja, pozivajući se kod toga na neke zapadne zemlje u kojima je to već uvedeno.

Prof. dr A. Andrejevski i dr P. Šukarov iz Skoplja, te prim. dr Bač i dr V. Budaj iz Sarajeva u svojim su predavanjima, koja su obrađivala istu problematiku, stali međutim na suprotno stanovište, smatrajući da se gluhima za sada kod nas ne bi trebalo dati dozvole za upravljanje motornim vozilima.

U diskusiji, koja se nakon tih triju predavanja razvila, prof. dr Pražić je upozorio da se kod nas ne treba ići odviše radikalno naprijed a niti opet biti odviše konzervativan. Ne smijemo biti kruti kao do sada i gluhima uopće ne dopustiti da dobivaju vozačke dozvole, no isto tako ne smijemo biti odviše široke ruke pa im to odmah dopustiti, utoliko više jer ima čitav niz zemalja, s daleko razvijenijom motorizacijom od nas, koje to ipak nisu dopustile. Upravo zato moramo poći nekim srednjim putem, putem postepenog davanja dozvola, i to na taj način da u prvo vrijeme gluhi vozači na svojim vozilima obavezno nose posebnu žutu tablicu koja će ostale vozače na cesti upozoriti na gluhog invalida vozača i na taj način pomoći mu u njegovu hendikepiranom položaju na cesti.

Pukovnik dr Dž. Teskeredžić iz Sarajeva iznio je u svom predavanju glavne principe pri ocjenjivanju radne sposobnosti i invaliditeta za otorinolarinološka oboljenja kod komisija Socijalnoga osiguranja. Prikazao je metodiku i praksu toga rada i upozorio na niz poteškoća s kojima se komisije u svom radu danonice susreću.

Dr N. Milojević iz Čačka dotakao se u svom predavanju pitanja određivanja materijalne naknade u slučajevima sudskih sporova u kojima od liječnika eksperta sud traži da odmah odredi visinu materijalne naknade uz ocjenu postotka invaliditeta, što često, osobito ako liječnik ekspert nema neko veće iskustvo, predstavlja za eksperta poteškoću u ocjenjivanju i određivanju.

Prof. dr Mihajlo Pražić u svom drugom predavanju obradio je problem za određivanje invaliditeta za otorinolarinološka oboljenja u okviru osigurateljne medicine. Predavač je prikazao slušaocima glavne elemente individualnog,

kolektivnog i tzv. osiguranja od treće osobe, tj. triju najglavnijih oblika osiguranja izvan okvira Socijalnoga osiguranja i izvan sudske, odnosno forenzičke prakse. Prikazao je suštinu svih tih triju oblika osiguranja, kojima je zajedničko to da u svakom od tih oblika osiguranja zainteresirana osoba nastoji postići što veći postotak invaliditeta, jer o tome i samo o tome će ovisiti i visina svote koju će od Osiguravajućega zavoda dobiti, a te se svote u pojedinim slučajevima penju na milijune. Upravo zato što se u svakom slučaju radi o novcu, i to velikim svotama novca, zadatak liječnika eksperta postaje veoma važan i veoma odgovoran. Samo o njegovu radu i pravilnoj ocjeni ovisit će čitav osigurateljno-medicinski postupak, pa prema tome i definitivna ocjena visine novčanoga ekvivalenta koji treba u danom slučaju isplatiti pojedinom osiguraniku. Kako osiguranik nastoji postići što veći invaliditet, pa prema tome izvući i što veću svotu novca iz toga invaliditeta, on će za vrijeme kliničkog pregleda i audiometrijskog ispitivanja nastojati ne toliko simulirati, koliko agravirati, tj. nastojat će uveličati realno stanje težine oštećenja sluha. Upravo radi te gotovo uvijek prisutne agravacione komponente, zadaća je liječnika eksperta teška i odgovorna. Predavač je nakon tog poglavlja detaljno prikazao određivanje novčanog ekvivalenta za pretrpljenu bol i za pretrpljeni strah u slučajevima ranjavanja, odnosno saobraćajnih nesreća, jer je i to pitanje važno i u okviru osigurateljne medicine i u okviru forenzike, pa se i kod takve ocjene treba držati određenih normativa i realnih okvira.

Docent dr V. Kambič i prof. dr B. Ravnikar iz Ljubljane obradili su važno i složeno pitanje ocjene radne sposobnosti i invaliditeta kod bolesnika s malignim tumorima u području otorinolaringoloških oboljenja. Kako se kod tih slučajeva redovito radi o težim pa i najtežim mutacijama (manjak grkljana, manjak čeljusti, nemogućnost ishrane itd.) očito je da je pravilna i adekvatna ocjena invaliditeta, ali i eventualna preostala radna sposobnost od izvanredno velike važnosti, pa će liječnik ekspert u takvom slučaju imati veoma odgovornu dužnost. O istoj temi održao je predavanje i dr M. Mandić iz Beograda, a nakon toga je prof. dr M. Pražić u završnoj riječi sumirao glavne rezultate održanih predavanja i diskusija koje su se odvijale nakon svakog pojedinog predavanja. Podvukao je činjenicu da je velik dio problema, koji su u toku simpozija tek nabačeni, ostao nerasvijetljen i da će trebati na tom području i dalje intenzivno raditi kako bi se svi naši otorinolaringolozi mogli upoznati s tom problematikom i kako bi se mogli u svom radu na izradama ekspertiza koristiti jedinstvenim principima i dijagnostičkim metodama. Sve to postaje utoliko važnije i urgentnije što se sada sprema novi zakon o Socijalnom osiguranju koji bi trebalo da bude bolje razrađen i bolje usklađen sa suvremenim dostignućima medicinske nauke.

Simpozij je svojim sadržajem rada i svojim brojem učesnika jasno ukazao kako je problem gluhih ljudi u našoj zemlji postao jedan od važnih problema, i njemu se u najskorijoj budućnosti treba da posveti daleko više pažnje nego do sada.

Prof. dr Mihajlo Pražić